

Hệ thống bản đồ Thăng Long - Hà Nội thế kỷ XV - XIX : / Tổng Văn Lợi ; Nghd. : PGS.TS. Vũ Văn Quân, TS. Phan Phương Thảo . - H. : Viện Việt Nam học và Khoa học Phát triển, 2009 . - 234 tr. + CD-ROM

Tóm tắt: Nghiên cứu về điều kiện tự nhiên, bối cảnh lịch sử và sưu tập bản đồ Thăng Long – Hà Nội thế kỷ XV-XIX. Phân tích, làm rõ cấu trúc, tổ chức không gian thành thị/đô thị Thăng Long –Hà Nội trong lịch sử dựa trên diện mạo thành-lũy, diện mạo “thị” qua “Hồng Đức bản đồ”. So sánh những bản đồ được lập trong thế kỷ XIX của Việt Nam và Pháp để tìm ra những nét tương đồng, dị biệt trong cách thể hiện hình ảnh thành thị Thăng Long – Hà Nội cũng như sự phát triển của kỹ thuật lập bản đồ. Dựa trên cơ sở tham chiếu giữa các bản đồ với thông tin từ các nguồn tư liệu khác, khôi phục diện mạo của thành thị Thăng Long – Hà Nội thế kỷ XV-XIX qua thành Hà Nội thời Nguyễn, những yếu tố châu Âu ở Hà Nội cuối thế kỷ XIX, quy hoạch Hà Nội cuối XIX qua bản đồ Pháp, và sự thay đổi cảnh quan đô thị 20 năm cuối thế kỷ XIX như: cảnh quan tự nhiên, phố cổ và làng xã ven đô

MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	2
3. Mục tiêu nghiên cứu	5
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu và một số khái niệm	6
<i>Đối tượng nghiên cứu</i>	6
<i>Phạm vi nghiên cứu</i>	6
<i>Một số khái niệm</i>	7
5. Phương pháp nghiên cứu	8
6. Nguồn tư liệu	8
7. Đóng góp của luận văn	9
8. Cấu trúc của luận văn	10
CHƯƠNG 1: SƯU TẬP BẢN ĐỒ THĂNG LONG - HÀ NỘI THẾ KỶ XV - XIX	11

1.1. 1.1. Tác động của điều kiện tự nhiên và bối cảnh lịch sử đến quy hoạch Thăng Long - Hà Nội thế kỷ XV - XIX	11
<i>1.1.1. Tác động của điều kiện tự nhiên</i>	11
<i>Điều kiện tự nhiên</i>	11
<i>Tác động của các yếu tố sông hồ đến quy hoạch Thăng Long - Hà Nội</i>	15
1.1.2. Tác động của bối cảnh lịch sử	22
1.2. Sơ tập bản đồ Thăng Long - Hà Nội thế kỷ XV - XIX	28
1.2.1. Bản đồ Hồng Đức	28
<i>Sơ tập bản đồ Hồng Đức</i>	28
<i>Thông tin từ chú thích trên bản đồ Hồng Đức</i>	32
1.2.2. Bản đồ Hà Nội thế kỷ XIX	35
<i>Bản đồ Hà Nội do người Việt Nam vẽ</i>	35
<i>Bản đồ Hà Nội cuối thế kỷ XIX do người Pháp lập</i>	38
1.3. Tiểu kết	42
CHƯƠNG 2: DIỆN MẠO THÀNH THỊ THĂNG LONG THẾ KỶ XV - XVIII QUA “HỒNG ĐỨC BẢN ĐỒ”	44
2.1. Diện mạo thành - lũy qua “Hồng Đức bản đồ”	44
2.1.1. Thành Đại La	44
2.1.2. Hoàng thành	49
<i>Hoàng thành qua hai đợt xây dựng lớn năm 1490 và 1516</i>	50
<i>Khu vực phía tây Cẩm thành</i>	54
<i>Khu vực phía nam Cẩm thành: Đông Trường An - Tây Trường An</i>	63
<i>Khu vực phía đông Cẩm thành: Đông cung và Thái miếu</i>	63
<i>Các cửa Hoàng thành</i>	64
<i>Phủ chúa Trịnh</i>	67
<i>Về hai bức tường phía bắc của Hoàng thành</i>	71
2.1.3. Cẩm thành	74

2.2. Diện mạo “thị” qua “Hồng Đức bản đồ”	79
2.3. Tiểu kết	85
CHƯƠNG 3: DIỆN MẠO THÀNH THỊ THĂNG LONG - HÀ NỘI QUA HỆ THỐNG BẢN ĐỒ THẾ KỶ XIX	88
3.1. Thành Hà Nội thời Nguyễn	88
3.2. Diện mạo đô thị Thăng Long - Hà Nội cuối thế kỷ XIX	99
<i>3.2.1. Những yếu tố châu Âu ở Hà Nội cuối thế kỷ XIX</i>	99
<i>3.2.2. Quy hoạch Hà Nội cuối XIX qua bản đồ Pháp</i>	103
<i>Bản đồ Hà Nội 1873 của Phạm Đình Bách</i>	103
<i>Bản đồ Thành phố Hà Nội 1885</i>	105
<i>Bản đồ Hà Nội 1890</i>	107
<i>Bản đồ Hà Nội 1894</i>	111
<i>Bản đồ Hà Nội 1898</i>	112
<i>Bản đồ Hà Nội 1899</i>	114
<i>3.2.3. Sự thay đổi cảnh quan đô thị 20 năm cuối thế kỷ XIX</i>	120
<i>Sự thay đổi cảnh quan tự nhiên</i>	120
<i>Khu vực phố cổ và làng xã ven đô</i>	122
3.3. Tiểu kết	127
KẾT LUẬN	129
TÀI LIỆU THAM KHẢO	132
PHỤ LỤC 1: SƯU TẬP BẢN ĐỒ THẾ KỶ XV - XIX	145
PHỤ LỤC 2: SO SÁNH THÔNG TIN TRÊN BẢN ĐỒ HỒNG ĐỨC	194
PHỤ LỤC 3: BIÊN NIÊN SỰ KIỆN	199